

แผนส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลเมืองพนัสนิคม

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

แผนส่งเสริมการท่องเที่ยว
เทศบาลเมืองพนัสนิคม
ตำบลพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖

คำนำ

เทศบาลเมืองพนัสนิคม ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน มีบทบาทอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๓๖ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยได้กำหนดกรอบความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายที่จะดำเนินการบริหารด้านต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของตนเองประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยถ่ายโอนภารกิจในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็น และรายได้ที่รัฐจัดเก็บได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานในการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุก ๆ ด้าน เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน สามารถกำหนดรูปแบบและทิศทางในการบริหารงานและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สมดุล มีประสิทธิภาพและบรรลุตามความมุ่งหมาย อันจะส่งผลให้เทศบาลเมืองพนัสนิคมสามารถบำบัดทุกข์ บำรุงสุขและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งหนึ่งในภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนได้แก่ ภารกิจด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว

เทศบาลเมืองพนัสนิคม จึงได้จัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองพนัสนิคม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคมต่อไป

สารบัญ

ส่วนที่ ๑	สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๑
ส่วนที่ ๒	แผนปฏิทินส่งเสริมการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองพนัสนิคม	๒

ส่วนที่ 1

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๑ ข้อมูลทั่วไปของท้องถิ่น

ตราประจำเทศบาลเมืองพนัสนิคม

ความหมายตราประจำเทศบาลเมืองพนัสนิคม

ดวงตราของเทศบาลเมืองพนัสนิคมนี้ เป็นรูปพระรถทรงม้า เพราะท้องที่นี้เดิมเรียกว่า เมืองพระรถซึ่งในขณะนี้ มีพระธาตุเจดีย์ ซากกำแพง คูเมืองโบราณ พระพุทธรูป เครื่องปั้นดินเผา รางหิน เป็นต้น จากหลักฐาน ต่าง ๆ ทำให้เชื่อได้ว่านครร้างแห่งนี้เป็นเมืองพระรถ ตามพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์กล่าวว่า ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าอนุเวียงจันทน์ ได้แข็งเมืองไม่ขึ้นต่อประเทศไทย ท้าวพญาบางคนไม่เห็นด้วย จึงอพยพครอบครัวเข้ามาในกรุงเทพมหานคร พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดให้ท้าวพญาเมืองเวียงจันทน์และครอบครัวไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่ป่าพระรถแขวงเมืองชลบุรี ครั้นปี พ.ศ. ๒๓๗๑ จึงได้ยกฐานะเป็นเมืองพนัสนิคมด้วยเหตุที่เมืองพนัสนิคมชื่อเดิมว่า “เมืองพระรถ” เทศบาลจึงกำหนดดวงตราเป็นรูปพระรถทรงม้า

ประวัติความเป็นมา

เทศบาลเมืองพนัสนิคม จัดตั้งขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๔๘๐ ตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๔ หน้า ๑๘๔๔ ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๔๘๐ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ลักษณะที่ตั้ง

เทศบาลเมืองพนัสนิคม มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๒.๗๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑,๗๒๕ ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดชลบุรี อยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดชลบุรี ประมาณ ๒๒ กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานครเป็นระยะทางประมาณ ๘๗ กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลหน้าพระธาตุ ตำบลไร่หลักทอง อำเภอพนัสนิคม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลบ้านช้าง อำเภอพนัสนิคม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลกุฎโง้ง อำเภอพนัสนิคม
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลบ้านช้าง ตำบลนามะตูม อำเภอพนัสนิคม

เขตการปกครอง

เทศบาลเมืองพนัสนิคม ประกอบด้วย ๑ ตำบล คือตำบลพนัสนิคม

ประชากร (ณ เดือนกันยายน ๒๕๖๕)

๑. จำนวนหลังคาเรือนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ๕,๐๔๓ หลังคาเรือน
แยกเป็น ๒,๔๗๐ ครอบครัว
๒. จำนวนประชาชนทั้งหมดในพื้นที่ตามฐานทะเบียนราษฎร ๙,๘๑๖ คน
(เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย) แยกเป็น

ชาย	๔,๔๙๑ คน
หญิง	๕,๓๒๕ คน

★ ที่มา : สำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลเมืองพนัสนิคม

๒.๒ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๒.๒.๑ การคมนาคม / ขนส่ง

- การคมนาคมของเทศบาลเมืองพนัสนิคม ติดต่อกับชุมชนอื่นโดย

ลำดับ ที่	เส้นทางคมนาคม	สภาพเส้นทาง คมนาคม	พาหนะ
๑	กรุงเทพฯ (เอกมัย) ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ ถึงสี่แยกบางนา แยกซ้ายไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔ ถึงสะพานข้ามแม่น้ำบางปะกงไป ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ ถึงจังหวัดชลบุรี แยกซ้ายไปตามทางหลวง แผ่นดินหมายเลข ๓๑๕ ถึงอำเภอพนัสนิคม ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๒๔๖ ถึงบ้านเกาะโพธิ์ แล้วไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓๔๑ ไปสุดเส้นทาง ณ สถานที่จอดรถโดยสารประจำทางกองบัญชาการช่วยรบที่ ๑	ระยะทางตลอดสาย ๑๒๕ กม.ถนนลาดยาง	รถยนต์
๒	กรุงเทพฯ (จตุจักร) ขึ้นทางด่วน (ทางพิเศษศรีรัช) ที่ด่านบางซื่อ (ถนนกำแพง เพชร ๒) ไปตามทางหลวงพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนชั้นที่ ๑) ถึง บางนา ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔ ถึงสะพานข้ามแม่น้ำบางปะกง ไปตามทางหลวงหมายเลข ๓ ถึงจังหวัดชลบุรี แยกซ้ายไปตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๓๑๕ ถึงอำเภอพนัสนิคม ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๒๔๖ ถึงบ้านเกาะโพธิ์ แล้วไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓๔๑ ไปสุดเส้นทาง ณ สถานที่จอดรถโดยสารประจำทางกองบัญชาการช่วยรบที่ ๑	ระยะทางตลอดสาย ๑๒๕ กม.ถนนลาดยาง	รถยนต์
๓	จังหวัดนครราชสีมา ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒ (ถนนมิตรภาพ)จนถึง สามแยกปักธงชัย แยกซ้ายไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๐๔ ผ่านอำเภอ ปักธงชัย บ้านหลุมเงิน บ้านทุ่งโพธิ์ สี่แยกกบินทร์เก่า อำเภอพนมสารคาม ถึง จังหวัดฉะเชิงเทรา ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๕ ผ่านอำเภอ พนัสนิคม ไปสุดเส้นทาง ณ สถานที่จอดรถโดยสารประจำทางจังหวัดชลบุรี	ระยะทางตลอดสาย ๒๘๘ กม.ถนนลาดยาง	รถยนต์
๔	จังหวัดฉะเชิงเทรา ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๕ (ถนนสุขประยูร) ผ่านทางแยกอำเภอบ้านโพธิ์ ทางแยกบ้านหัวไม้และทางแยกวัดหลวง ไปสุดเส้น ทางที่อำเภอพนัสนิคม	ระยะทางตลอดสาย ๒๘ กม. ถนนลาดยาง	รถยนต์
๕	จังหวัดชลบุรี ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๕ ถึงอำเภอพนัสนิคม ไปสุดเส้นทาง ณ สถานที่จอดรถโดยสารประจำทางบริเวณตลาดโรงเกลือ	ระยะทางตลอดสาย ๒๓๗ กม.ถนนลาดยาง	รถยนต์
๖	จังหวัดมุกดาหาร ไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๒ ผ่านจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสระแก้วถึงแยกอำเภอ กบินทร์บุรี แยกซ้ายไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๐๔ ผ่านแยกอำเภอ พนมสารคาม แยกซ้ายไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๕ ผ่านอำเภอ พนัสนิคม ถึงจังหวัดชลบุรี แยกซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข ๓ ผ่านอำเภอ ศรีราชา อำเภอบางละมุง ไปสุดเส้นทาง ณ สถานที่จอดรถโดยสารประจำทาง เมืองพัทยา	ระยะทางตลอดสาย ๘๒๐ กม.ถนนลาดยาง	รถยนต์

ลำดับ ที่	เส้นทางคมนาคม	สภาพเส้นทาง คมนาคม	พาหนะ
๗	ช่วงมุกดาหาร – ร้อยเอ็ด – พัทยา เริ่มต้นจากจังหวัดมุกดาหาร ไปตาม ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๔๒ ผ่านจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัด สระแก้ว ถึงแยกอำเภอภักดีบดินทร์บุรี แยกซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ ผ่านแยกอำเภอพนมสารคาม แยกซ้ายไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๕ ผ่านอำเภอพนสนิมคม ถึงจังหวัดชลบุรี แยกซ้ายไปตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๓ ผ่านอำเภอศรีราชา บางละมุง ไปสุดเส้นทาง ณ สถานที่จอดรถ โดยสารประจำทางเมืองพัทยา	ระยะทางตลอดสาย ๗๙๔ กม. ถนนลาดยาง	รถยนต์
๘	อำเภอพนสนิมคม ไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๓๔๕ ผ่านบ้านนากระ- รอก บ้านหนองเงิน บ้านหนองซาก วิทยาลัยเทคนิคชลบุรี แล้วเลี้ยวซ้ายไป ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔๔ ไปสุดเส้นทาง ณ สถานที่จอดรถโดยสาร ประจำทางอำเภอบ้านบึง	ระยะทางตลอดสาย ๒๗ กม. ถนนลาดยาง	รถยนต์
๙	จังหวัดชลบุรี ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๕ (ถนนสุขประยูร) ผ่าน บ้านปูนท่าม้า อำเภอพนสนิมคม แยกขวาไปตามถนนศรีบุญชู จนถึงสามแยก ทุ่งเหียง แยกซ้ายไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๒๔๖ ถึงสี่แยกบ้าน เกาะโพธิ์ ตรงไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓๔๑ ผ่านบ้านเกาะจันทร์ ถึงตลาดปรกฟ้า ผ่านบ้านสระตาพรหม บ้านหนองยายหมาด บ้านหนองผักตบ ไปสุดเส้นทาง ณ สถานที่จอดรถโดยสารประจำทางบ้านหนองบอน	ระยะทางตลอดสาย ๖๙ กม. ถนนลาดยาง	รถยนต์

★ ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดชลบุรี

๒.๓ ด้านการท่องเที่ยวและประเพณีวัฒนธรรม

๒.๓.๑ การท่องเที่ยว

- จำนวนแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในเขตเทศบาล จำนวน ๓ แห่ง

๑. หอพระพนัสบดี

พระพนัสบดี เป็นพระพุทธรูปศิลาเก่าแก่สมัยทวารวดี มีอายุประมาณ 1,200 – 1,300 ปี แกะสลักจากศิลาเนื้อละเอียดสีดำ เป็นพระพุทธรูปในท่าประทับยืนบนดอกบัวที่วางอยู่บนหลังสัตว์ประหลาดที่สร้างขึ้นจากจินตนาการ เรียกว่า “พนัสบดี” (ผู้เป็นใหญ่ในป่า) แก้มเป็นกระพุ้ง จงอยปากใหญ่จุ่มแข็งแรง คล้ายปากหงส์ ปลายจงอยปากจากบนลงล่าง มีรูทะลุคล้ายกับจะเข้แวนกระดิ่งได้ มีเขาทั้งคู่บิดเป็นเกลียวงอเข้าหากันคล้ายเขาโคตั้งอยู่เหนือตา โคนเขามีหูสองหู อย่างหูโค มีปีกสองข้างใหญ่สั้นที่กำลึงกางออก ขาทั้งสองข้างพับแนบทรงอก

ยกเชิดขึ้นอย่างขาของครุฑที่กำลังเหินลม ด้านหลังองค์พระมีประภามณฑล (ลายเปลวเพลิง) เป็นรูปกลมหรืออย่างรูปไข่ รอบๆ ประภามณฑลมีลวดลายงดงามมาก จากพื้นล่างสุดถึงยอดประภามณฑลมีลวดลายงดงามมาก จากพื้นล่างสุดถึงยอดประภามณฑลสูง ๔๕ เซนติเมตร จากฐานล่างถึงพระบาทสูง ๑๕ เซนติเมตร ส่วนกว้างที่สุดของประภามณฑล ๒๐ เซนติเมตร ส่วนกว้างจากปลายปีกทั้งสองข้าง ๒๔ เซนติเมตร

พระพนัสบดีได้มีการค้นพบเมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๔๔๐ โดยผู้พบได้พบขณะพายเรือไปขายของ และปักไม้พายไปถูกองค์พระใต้ผิวน้ำที่ชายฝั่งคลองแบ่ง ตำบลไร่หลักทอง อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี และได้เก็บรักษาบูชาไว้ที่บ้านซึ่งอยู่ตรงข้ามสถานีตำรวจพนสนิมคม มาจนถึงปัจจุบัน

พระพนัสบดีองค์จำลอง ได้สร้างขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๑๗ จำลองให้ขนาดใหญ่กว่าเดิม ๓ เท่า ประดิษฐาน ณ หอพระพนัสบดี ถนนเมืองเก่า ด้านทิศตะวันตกที่ว่าการอำเภอพนัสนิคมตรงข้ามสำนักงานเทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

****กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นเป็นโบราณวัตถุ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๓๖๘๔ เมื่อวันที่ ๘ เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๓๘****

๒. พระวิหารพระพุทรมิ่งเมือง

พระพุทรมิ่งเมือง เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ประดิษฐาน ณ พระวิหารพระพุทรมิ่งเมือง ถนนศรีวิชัย ในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม ใกล้กับตลาดสดเทศบาล 1 อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

พระพุทรมิ่งเมือง แกะสลักจากไม้ประดู่ ลักษณะเป็นศิลปะชาวลาวสร้างในราว พ.ศ.2371 เป็นการสร้างขึ้นของชาวลาวอพยพที่เข้ามาอาศัยอยู่ในแถบนี้ เดิมประดิษฐานอยู่ในวัดร้างชื่อว่า “วัดผ้าขาวใหญ่” ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างขึ้นเป็นวัดแรกในเขตเทศบาลพนัสนิคม ต่อมาเทศบาลเมืองพนัสนิคมได้ปรับปรุงสถานที่และบริเวณวัดร้างนั้น พร้อมทั้งดำเนินการก่อสร้างห่อพระเป็นที่ประดิษฐานองค์พระประธาน ณ ที่ตั้งพระอุโบสถเดิม และทำพิธีเปิดวิหารเมื่อวันที่ ๑ เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๐

****กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณวัตถุ เมื่อวันที่ ๓๐ เดือน ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๗****

๓. ศูนย์จักสานใหญ่ที่สุดในโลก

ประวัติความเป็นมา

ในสมัยก่อน ชาวอำเภอพนัสนิคมส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา หาปู หาปลา เอามาเป็นอาหารในแต่ละวัน จนกระทั่งได้มีการนำไม้ไผ่ที่หามาในละแวกที่อยู่อาศัย นำมาตัดสานทำเป็นอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ในการจับสัตว์น้ำ เช่น ไซ ตุ่ม ลอบ รวมถึงตะแกรงเอาไว้ใช้ซ้อน กุ้ง หอย ปู ปลา ตามหนองน้ำ ต่อมาได้พัฒนามาเป็นฝาชีครอบกับข้าว เพื่อป้องกันแมลงต่างๆ เข้ามาตอมอาหารจนถึงปัจจุบันนี้ ต่อมาได้มีการสานฝาชีให้มีลวดลายสีสันสวยงามมากขึ้นเป็นที่นิยมของคนทั่วไปและมีจำหน่ายกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น จึงมีการรวมตัวของชาวบ้านเพื่อจัดตั้ง “กลุ่มจักสานชุมชนย่อยที่ ๑” อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ.๒๕๔๔ มีสมาชิกจำนวน ๔๕ คน ทำการผลิตผลงานและพัฒนาสินค้าเกี่ยวกับการจักสานไม้ไผ่ต่างๆ เอาไว้จำหน่ายเป็นรายได้ให้แก่สมาชิก และได้รับการคัดสรรสินค้าสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี ๒๕๔๙ ประเภทผลิตภัณฑ์ ของใช้ของประดับตกแต่ง ของที่ระลึก ระดับ ๔ ดาว และได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนได้รับการคัดสรร ระดับ ๕ ดาว

กลุ่มผู้ผลิตทั้ง ๗ ชุมชน ต่างร่วมกันส่งผลงานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จักสานที่ใหญ่ที่สุด เข้าประกวดกันทุกปี เมื่อเสร็จงานไม่รู้จะไปเก็บไว้ไหน จึงปรับแต่งบ้านไทยโบราณเป็นพิพิธภัณฑ์เครื่องจักสานที่ใหญ่ที่สุดในโลก บนพื้นที่ ๓ ไร่ โดยมีเทศบาลเมืองพนัสนิคมสนับสนุนเปิดเป็นแหล่งเรียนรู้ สาธิตการจักสาน ซึ่งเข้าชมฟรีได้ทุกวัน ไม่เว้นวันหยุดราชการ

แหล่งซื้อเครื่องจักสานพนัสนิคม

- ★ ศูนย์เครื่องจักสานใหญ่ที่สุดในโลก นางปราณี มูลผลา ประธานกลุ่มจักสาน ชุมชนย่อยที่ ๑ เลขที่ ๖๐ ถนนจันทร์อำนวย ตำบลพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โทร. ๐-๓๘๔๖-๑๑๘๐
- ★ ศูนย์ส่งเสริมฝีมือจักสานด้วยไม้ไผ่บ้านคุณปราณี บริบูรณ์ เลขที่ ๓๖ ถนนอินทอาษา ตำบลพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โทร. ๐-๓๘๔๖-๑๓๑๓
- ★ บ้านเลขที่ ๘ ถนนอินทอาษา ตำบลพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โทร. ๐-๓๘๔๖-๑๓๑๓
- ★ ตลาดเครื่องจักสาน (บริเวณตลาดเก่า) ถนนสระตราง ตำบลพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

พนัสนิคม เป็นเมืองเก่าที่เคยรุ่งเรืองเมื่อสมัยกว่า ๑,๐๐๐ ปีมาแล้ว ตั้งขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ โดยมีพระบรมราชโองการสถาปนาเมืองพนัสนิคมขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๑ เป็นเมืองขึ้นจัตวา ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาค จัดระเบียบการปกครองขึ้นใหม่เป็นมณฑลจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน จึงโปรดเกล้าให้เมืองพนัสนิคมเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดชลบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๑

อย่างไรก็ดี พนสนนิคม ก็ยังเป็นที่น่าสนใจของประชาชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศอยู่พอสมควร จะเห็นได้จากการเข้ามาเยี่ยมเยือนเมืองพนสนนิคมของประชาชนจากหลายๆ จังหวัดของประเทศไทย หลายๆ หน่วยงาน ที่ขอเข้ามาในรูปแบบของการศึกษาดูงาน การท่องเที่ยว การติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าพื้นเมือง สินค้าด้านการเกษตร และผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ เป็นต้น

จุดเด่นของเมืองพนสนนิคม เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นเมืองสะอาด และมีชื่อเสียงในเรื่องของหัตถกรรมจักสานที่ทำจากไม้ไผ่ ซึ่งงานจักสานไม้ไผ่ของเมืองพนสนนิคมนี้ ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญประจำจังหวัดชลบุรี คือ “ทะเลงาม ข้าวหลามอร่อย อ้อยหวาน จักสานดี ประเพณีวิ่งควาย” หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของชาวพนสนนิคม เป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษหลายชั่วอายุคนกว่าร้อยปีแล้ว เกิดขึ้นพร้อมกับการตั้งชุมชน ในสมัยรัชกาลที่ ๓ โดยท้าวทুম (พระอินทอาษา) เจ้าเมืองพนสนนิคม คนแรก (ต้นตระกูลทุมมานนท์) เป็นผู้นำครอบครัวชาวลาวเข้ามาสวามิภักดิ์และได้รับพระราชทานให้ตั้งเมืองพนสนนิคมขึ้น ชาวลาวที่อพยพเข้ามานั้นมีฝีมือทางด้านจักสานติดตัวมาจึงได้นำไม้ไผ่ที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในเมืองพนสนนิคม มาสร้างสรรค์เป็นงานจักสานนานาชนิด และได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นงานหัตถกรรมไม้ไผ่ประจำท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเดิมที ชาวพนสนนิคมจะทำงานจักสานกันเฉพาะเวลาที่ว่างเว้นจากการทำไร่ ทำนา ทำสวน โดยทำงานจักสานเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน เช่น ไซ ช้อง สุ่ม กระจาด กระบุง ตะกร้า เป็นต้น ส่วนใหญ่จะเน้นความแข็งแรง ทนทานมากกว่า ความสวยงามและความละเอียด นอกจากนี้จะสานเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อใช้ในครัวเรือนแล้วยังได้ส่งขายในตลาดพนสนนิคม หรือแหล่งใกล้เคียง

ต่อมาได้มีการพัฒนาเครื่องจักสาน โดยพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่เน้นคุณภาพในการใช้งานความคิดสร้างสรรค์ ประณีต สวยงาม คงทน ทำให้เป็นที่แพร่หลาย ทำให้งานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่เมืองพนสนนิคม เป็นผลงานชาวบ้านที่สร้างชื่อเสียงให้แก่เมืองพนสนนิคม มีตลาดทั้งภายในและต่างประเทศซึ่งสามารถนารายได้มาสู่ชาวพนสนนิคม ทำให้ประชาชนของอำเภอพนสนนิคมที่ประกอบอาชีพจักสานมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังมีขนมพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้านที่อร่อย เช่น หมี่แดงแกงลาว ขนมก้นแก้ว ฯลฯ หารับประทานได้ยาก และจะเห็นได้จากของดีเมืองพนสนนิคมที่ปรากฏอยู่ในคำขวัญของอำเภอพนสนนิคม คือ “พระพนสนิตคูบ้าน จักสานคูเมือง ลือเลื่องบุญกลางบ้าน ตำนานพระรถเมรี ศักดิ์ศรีเมืองสะอาด เก่งกาจการทนายโจ๊ก” ส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพนสนนิคมทั้งสิ้น ในการพัฒนาให้เมืองพนสนนิคมเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มีผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

ตลาดเครื่องจักสาน

★ ที่มา : งานพัฒนาชุมชน กองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองพนัสนิคม

๒.๒.๓ วัฒนธรรม

- การอนุรักษ์ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จำนวนครั้งที่อพท. เป็นเจ้าภาพหรือผู้รับผิดชอบหลักในการจัดกิจกรรมหรือโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟู และสืบทอดประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สำคัญของท้องถิ่น ที่มีจำนวนผู้เข้าร่วม กิจกรรมไม่น้อยกว่าครั้งละ ๓๐๐ คน จำนวน ๕ ครั้ง

- งานประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญของเมืองพนัสนิคม ที่สำคัญ คือ

๑. ประเพณีงานบุญกลางบ้านและเผยแพร่เครื่องจักสานพนัสนิคม จะจัดขึ้นในเดือน พฤษภาคม ของทุกปี โดยเริ่มงานครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๗ เมืองพนัสนิคมเป็นเมืองเก่าแก่และเคยเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่ สมัยอดีตกาล จึงมีชุมชนที่มาจากเชื้อชาติต่างๆ มาอยู่ร่วมกัน มีทั้งคนไทย คนลาว ซึ่งอพยพมาอยู่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ นอกจากนี้ยังมีชาวจีน ซึ่งเข้ามาอยู่ในคราวเมื่อมีการติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยน ชนชาติต่างๆ เหล่านี้ได้มา อยู่ รวมกันเป็นชุมชนและมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำบุญกลางบ้านต่อเนื่องกันมาจนยึดถือเป็นประเพณี คือ “ประเพณีงาน บุญกลางบ้าน” แต่เพราะมีความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ฉะนั้น ประเพณีงานบุญกลางบ้านในแต่ละพื้นที่ แต่ละแห่ง จึงมี ความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมของแต่ละเชื้อชาติ อย่างไรก็ตาม งานบุญกลางบ้านก็มีการสืบทอดวัฒนธรรมมานับร้อยปีตั้งแต่ครั้งปู่ ย่า ตา ยาย จวบจนปัจจุบัน

งานบุญกลางบ้านและเผยแพร่เครื่องจักสานพนัสนิคม

วัตถุประสงค์ของการทำบุญ นอกจากการทำบุญต่อกันตามปกติแล้ว ยังมีการทำพิธีเช่นสรวงต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้วยตุ๊กตาที่ปั้นด้วยดินเหนียว เป็นรูปคนเท่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวและสัตว์เลี้ยงใส่ลงไปในกระทงกาบกล้วยที่ทำเป็นรูป สี่เหลี่ยม พร้อมด้วยอาหารแห้งและสด รวมทั้งน้ำและเงิน ดอกไม้ ธูปเทียนปักลงในกระทง เครื่องเช่นเหล่านี้เชื่อกันว่าเป็น การอุทิศส่วนกุศลให้แก่เจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย และรำลึกถึงญาติ พี่ เทวดา เพื่อขอความคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุขและ ประสบความสำเร็จรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน

ประเพณีงานบุญกลางบ้าน จะกระทำกันในราวเดือน ๓ - ๖ โดยผู้เฒ่าผู้แก่ หรือชาวบ้านจะเป็นผู้กำหนดวันทำบุญกันเอง

พิธีทำบุญตักบาตรและเสเดาะเคราะห์ต่อชะตาเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ครอบครัว

พิธีทำบุญเริ่มขึ้นด้วยเจริญพระพุทธมนต์เย็น ณ บริเวณลานกว้างกลางหมู่บ้าน หลังเจริญพระพุทธมนต์แล้ว ในบางแห่งจะมีการละเล่นต่างๆ เพื่อความสนุกสนานของชาวบ้านจะนำอาหารแต่พระสงค์และรับศีลรับพรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็นำเอาเครื่องเซ่นตักดาที่จัดเตรียมไว้ ไปวางเรียงรายไว้ทางทิศตะวันตกจากนั้นต่างก็ จุดเทียนถวาย เมื่อพระฉันท์อาหารเสร็จแล้ว ท่านจะนำน้ำมาองค์ละ ๑ แก้ว ยื่นเป็นวงกลมแล้วสวดมนต์กรวดน้ำราดลงไปเ็นกระทง เสร็จแล้วชาวบ้านก็จะนำไปทิ้งไว้ที่ทางสามแพร่งหรือโคก เพื่อเป็นการเสเดาะเคราะห์

หลังเสร็จพิธี ชาวบ้านจะมานั่งรวมรับประทานอาหารด้วยกัน โดยไต่ถามความเป็นอยู่ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน

สิ่งที่ได้จากการทำบุญกลางบ้าน ก็คือ ความสามัคคีในหมู่คณะ ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ตลอดจนการปลูกฝังสิ่งที่ดีงามไว้ เป็นมรดกสืบทอดต่อไปถึงชนรุ่นหลัง

ขบวนแห่เครื่องจักสาน และพิธีเปิดงานบุญกลางบ้านและเผยแพร่เครื่องจักสานพนัสนิคม

๒. ประเพณีไหว้พระจันทร์ จัดในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ (จีน) ของทุกปี

ตำนาน “ไหว้พระจันทร์” สำหรับคนจีนแล้ว เทศกาลไหว้พระจันทร์ถือเป็นเทศกาลที่มีความสำคัญเป็นอันดับสองรองจากเทศกาลตรุษจีนทีเดียว คนจีนกับพระจันทร์มีความเกี่ยวพันกันอย่างแนบแน่น ดังนั้น จึงมีตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาของประเพณีไหว้พระจันทร์มีอยู่หลายเรื่องด้วยกัน เรื่อง “ฉงเอ๋อหินสู่ดวงจันทร์” ถือว่าเป็นเรื่องที่มีชื่อเสียงรู้จักกันมาก

ตำนาน “ฉิ่งเอ๋อหินสู่ดวงจันทร์” ปรากฏครั้งแรกในยุคต้นของสมัยจั้นกั๋ว (ยุคสงคราม ๔๗๕ – ๒๒๑ ก่อนคริสต์ศักราช) เป็นเรื่องราวของฉิ่งเอ๋อที่กินยาอายุวัฒนะของเจ้าแม่ซีหวังหมู่ แล้วกลายเป็นเทพธิดามตะแห่งดวงจันทร์ ตำนานเกี่ยวกับฉิ่งเอ๋อผู้นี้ ได้ถูกแต่งเติมรายละเอียดออกไปอีกในราชวงศ์ต่อมา ตำนานเรื่อง “เทพธิดาแห่งดวงจันทร์” มีว่าเมื่อครั้งโบราณกาล โลกเรามีดวงอาทิตย์อยู่ถึงสิบดวง นำมาซึ่งภัยพิบัติแก่โลกมนุษย์ ทุกหย่อมหญ้าร้อนระอุเป็นแผ่นดินเพลิง ส่วนที่เป็นน้ำก็เหือดแห้ง ส่วนที่เป็นภูเขาก็ก่อล่มแผ่นดินแยกต้นไม้ใบหญ้าแห้งกรอบ ผู้คนไม่มีที่หลบซ่อนอาศัย ในครั้งนั้น ได้ปรากฏวีรบุรุษนามว่า “โฮ่วอี้” เป็นผู้มีฝีมือในการยิงธนูได้แม่นยำอย่างอัศจรรย์ เขายิงธนูขึ้นสู่ฟ้าเพียงดอกเดียวก็ยิงถูกดวงอาทิตย์ถึงเก้าดวง ทำให้เหลืออยู่เพียงดวงเดียว ถือเป็นการขจัดทุกข์เข็ญให้แก่บรรดาประชาราษฎร์ ผู้คนจึงพากันยกย่องให้เข้าเป็นกษัตริย์

ทว่า พอเขาได้ขึ้นเป็นกษัตริย์ ก็ลุ่มหลงในสุราและนารี ฆ่าฟันผู้คนตามอำเภอใจ กลายเป็นทรราช ราษฎรล้วนแต่โกรธแค้นและชิงชังเขาเป็นที่สุด โฮ่วอี้รู้ตัวว่าคงจะอยู่เป็นสุขเช่นนี้ไปได้อีกไม่นาน จึงเดินทางไปที่ภูเขาคุนหลุน (คุนลุ้น) เพื่อขอยาอายุวัฒนะจากเจ้าแม่หวังหมู่มากิน แต่ฉิ่งเอ๋อ ภรรยาของเขากลัวว่า ถ้าสามีของเธอยืนนานโดยไม่มีความตายเช่นนี้ อาจนำความเดือดร้อนมาสู่ราษฎรเป็นแน่ คิดดังนี้แล้ว เธอจึงตัดสินใจแอบนำยาอายุวัฒนะนั้นมากินเสียเอง แต่พอกินเข้าไป ร่างของเธอก็เบาหวิว แล้วก็ลอยขึ้นไปสู่ดวงจันทร์ก็ปรากฏภาพเทพธิดาที่เชื่อกันว่าเป็นฉิ่งเอ๋อนั่นเอง

จากหนังสือบันทึกโบราณ โจวหลี่ ระบุว่าพิธีเซ่นไหว้พระจันทร์ทั่วทั้งประเทศนั้น เริ่มขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งที่มาของพิธีในเทศกาลนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำนานความฝันของกษัตริย์ถังหมิงหวง เสด็จประพาสพระราชวังบนดวงจันทร์ เรื่องเล่ามีอยู่ว่า ในกลางคืนเดือนเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ กษัตริย์ถังหมิงหวงบรรทมหลับไปแล้วทรงพระสุบินว่า พระองค์ลอยขึ้นไปเที่ยวชมพระราชวังบนดวงจันทร์ และได้พบเทพธิดาบนดวงจันทร์กำลังร่ายรำอยู่อย่างงดงาม ในฝันนั้น พระองค์ทรงเปลितเปลื่นและเกษมสำราญเป็นอย่างยิ่ง กระทั่งเมื่อตื่นพระบรรทมและทรงโปรดให้พระสุบินนั้นเป็นความจริง จึงมีรับสั่งให้นางสนมแต่งตัวและร่ายรำเลียนแบบเทพธิดาในฝัน

ตั้งแต่นั้นมาทุกวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ พระองค์ก็รับสั่งให้จัดเครื่องเซ่นไหว้พระจันทร์และทอดพระเนตรความงามของพระจันทร์ไปพร้อมกับการร่ายรำของนางสนม

ประเพณีปฏิบัติเช่นนี้ ภายหลังได้แพร่หลายไปทั่วประเทศ และเป็นเทศกาลที่มีวามสำคัญเทียบเท่ากับเทศกาลตรุษจีน และเทศกาลไหว้ขนมจี้จี้ (ขนมบ๊ะจ่าง)

กิจกรรม งานประเพณีไหว้พระจันทร์

๓. ประเพณีสงกรานต์ จัดในเดือนเมษายน ของทุกปี

ประเพณีสงกรานต์ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย ซึ่งยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาแต่โบราณ และเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่งดงามฝังลึกอยู่ในชีวิตของคนคำว่า “สงกรานต์” มาจากภาษาสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้าย หมายถึง การเคลื่อนไทยมาช้านาน การย้ายของพระอาทิตย์เข้าไปจักรราศีใดราศีหนึ่ง จะเป็นราศีใดก็ได้ แต่ความหมายที่คนไทยทั่วไปใช้ หมายถึงเฉพาะวันและเวลาที่พระอาทิตย์เคลื่อนเข้าสู่ราศีเมษในเดือนเมษายนเท่านั้น

ตำนานเกี่ยวกับกำเนิดวันสงกรานต์

กล่าวไว้ว่า ก่อนพุทธกาลมีเศรษฐีครอบครัวหนึ่ง อายุเลยวัยกลางคนก็ยังไร้ทายาทสืบสกุล ซึ่งทำให้ท่านเศรษฐีทุกข์ใจเป็นอันมาก ช่างรับบ้านเศรษฐีมีครอบครัวหนึ่ง หัวหน้าครอบครัวเป็นนักเลงสุรา ถ้าวันไหนรำสุราสุดขีด ก็จะพูดเสียงดังแสดงวาจาเยาะเย้ยเศรษฐีสบประมาทในความมีทรัพย์มาก

แต่ไร้ทายาทสืบสมบัติเสมอ วันหนึ่งเศรษฐีจึงถามว่ามีความชุ่นเคื่องอะไรจึงแสดงอาการเยาะเย้ยและสบประมาท เพื่อนักดื่มจึงตอบ ถึงท่านยังมีสมบัติมากก็จริง แต่เป็นคนมีบาปกรรมท่านจึงไม่มีบุตร ตายไป

แล้วสมบัติก็ตกเป็นของผู้อื่นหมด สู้เราไม่ได้ถึงแม้จะยากจนแต่ก็มีบุตรคอยดูแลรักษายามเจ็บไข้ และรักษาทรัพย์สมบัติเมื่อเราสิ้นใจ นับแต่นั้นมา เศรษฐีจึงมีความเสียใจ จึงพยายามไปบวงสรวงพระอาทิตย์และพระจันทร์ เพียรพยายามตั้งจิตอธิษฐานขอบุตร ทำเช่นนี้เป็นเวลาติดต่อกันถึงสามปี ก็ไม่ได้บุตรดังที่ตนปรารถนาจนวันหนึ่งเป็นวันนักขัตฤกษ์สงกรานต์ ท่านเศรษฐีก็พาข้าทาสบริวารของตนมาที่โคนต้นไทรใหญ่ต้นหนึ่ง ที่อยู่บนฝั่งแม่น้ำที่อาศัยของนกทั้งหลาย ท่านเศรษฐีให้บริวารล้างข้าวสารด้วยน้ำสะอาดถึง ๗ ครั้ง แล้วจึงหุงข้าวสารนั้น เมื่อสุกแล้วยกขึ้นบูชาพระไทร เทพเหล่านั้นเกิดความสงสาร จึงขึ้นไปเฝ้าพระอินทร์ ทูลขอบุตรแก่เศรษฐี พระอินทร์จึงบัญชาให้เทพบุตรองค์หนึ่งชื่อ “ธรรมบาล” ลงมาเกิดในครรภ์ของภรรยาเศรษฐี เมื่อครบกำหนดภรรยาเศรษฐีก็คลอดบุตรเป็นชาย เศรษฐีจึงตั้งชื่อว่า ธรรมบาลกุมาร เพื่อตอบสนองพระคุณเทพเทวา เศรษฐีจึงสร้างปราสาทสูง ๗ ชั้น ถวายเทพต้นไทร

เมื่อธรรมบาลกุมารเจริญวัยขึ้น เป็นเด็กที่มีปัญญาเฉียบแหลม รอบรู้ และวัยเพียง ๗ ขวบก็เรียนจบไตรเพท ยังมีเทพองค์หนึ่งชื่อ “ท้าวกบิลพรหม” ได้ยินกิตติศัพท์ทางสติปัญญาอันยอดเยี่ยมของเด็กน้อย จึงคิดทดลองภูมิปัญญาโดยการเอาชีวิตเป็นเดิมพันจึงถามปัญหา ๓ ข้อ ถ้ากุมารน้อยแก้ปัญหานั้นทั้ง ๓ ข้อได้ กบิลพรหมจะตัดศีรษะของตนบูชา ถ้าธรรมบาลแก้ไม่ได้ ก็จะต้องเสียหัวเพื่อยอมรับความพ่ายแพ้ ปัญหานั้นมีว่า

๑. ตอนเช้าราศีคนอยู่แห่งใด
๒. ตอนเที่ยงราศีของคนอยู่แห่งใด
๓. ตอนค่ำราศีของคนอยู่แห่งใด

เมื่อได้ฟังปัญหาแล้ว ธรรมบาลไม่อาจทราบคำตอบในทันทีได้ จึงผลัดวันตอบปัญหาไปอีก ๗ วัน ครั้นเวลาล่วงจากนั้นไป ๖ วัน ธรรมบาลก็ยังคิดหาคำตอบปัญหานั้นไม่ได้ จึงหลบออกจากปราสาทหนีเข้าป่า และไปนอนพักเอาแรงใต้ต้นตาล ขณะนั้นบนต้นตาลมีนกอินทรีคู่หนึ่งอาศัยอยู่ นางนกถามสามีว่า “พรุ่งนี้เราจะไปหาอาหารที่ไหน” นกสามีก็ตอบว่า “พรุ่งนี้เราไม่ต้องบินไปไกล เพราะจะได้กินเนื้อธรรมบาลกุมาร ซึ่งจะถูกท้าวกบิลพรหมตัดหัวเนื่องจากแก้ปัญหานั้นไม่ได้” นางนกถามว่า “ปัญหานั้นว่าอย่างไร” นกสามีตอบว่า ปัญหาที่มีอยู่ ๓ ข้อ และหมายถึง

ข้อหนึ่ง ตอนเช้าราศีของมนุษย์อยู่ที่หน้า คนจึงต้องล้างหน้าทุกๆ เช้า

ข้อสอง ตอนเที่ยงราศีคนอยู่ที่อก มนุษย์จึงต้องเอาเครื่องหอมประพรมที่อก

ข้อสาม ตอนค่ำราศีคนอยู่ที่เท้า มนุษย์จึงต้องล้างเท้าก่อนเข้านอน

ธรรมบาลกุมาร ได้ยินการไขปัญหาของนกอินทรี และจำจนขึ้นใจ ทั้งนี้เพราะธรรมบาล รู้ภาษานก จึงกลับสู่ปราสาทอันเป็นที่อยู่แห่งตน รุ่งขึ้นเป็นวันครบกำหนดแก้ปัญหานั้น ท้าวกบิลพรหมมาฟังคำตอบ ธรรมบาลกุมารกล่าวแก้ปัญหานั้นตามที่นกอินทรีคุยกันทุกประการ ท้าวกบิลพรหมจึงเรียก ฤๅษีทั้ง ๗ ของตนอันเป็นบริวารคือหญิงรับใช้ของพระอินทร์มาพร้อมกัน แล้วบอกว่าตนจะตัดเศียรบูชาธรรมบาลกุมาร แต่ถ้าเอาศีรษะฟ่องวางไว้บนแผ่นดินก็จะลุกไหม้ไปทั่วโลก ถ้าจะโยนขึ้นไปบนอากาศ อากาศจะแห้งแล้งฟ้าฝนจะหายไปสิ้น ถ้าทิ้งลงไปในมหาสมุทร น้ำในมหาสมุทรจะแห้งแล้งไปเช่นกัน จึงสั่งให้ นางทั้ง ๗ คน เอาพานมารองรับศีรษะ แล้วจึงตัดศีรษะส่งให้นางทุงษฤๅษีคนโต นางทุงษจึงเอาพานรับเศียรบิดาไว้แล้วแห่ประทักษิณรอบเขาพระสุเมรุ ๖๐ นาที แล้วอัญเชิญไปไว้ในมณฑปถ้ำคันธูรี เขาไกรลาส บูชาด้วยเครื่องทิพย์ พระเวสสุกรรมก็เนรมิตรองประดับด้วยแก้ว ๗ ประการ ชื่ออควดี ให้เป็นที่ประชุมเทวดา เทวดาทั้งปวงก็เอาถาดมุนวดลงมาล้างในสระอโนดาต ๗ ครั้ง แล้วก็แจกกันเสวยทุกๆ องค์ ครั้นครบ ๓๖๕ วัน โลกสมมุติว่าเป็นหนึ่งปีเป็นสงกรานต์ ฤๅษี ๗ องค์ ของท้าวกบิลพรหมก็ผลัดเวรกันมาเชิญพระเศียรของพระบิดาออกแห่ประทักษิณรอบเขาพระสุเมรุทุกปี แล้วจึงกลับไปเทวโลก

กิจกรรม เทศบาลเมืองพนัสนิคม จัดให้มีการจัดรูปขบวนแห่รถพระ และนางสงกรานต์จากหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ไปรอบๆ ตลาดพนัสนิคม พร้อมทั้งดำเนินการทางด้านพิธีการต่างๆ ทางศาสนา เช่น การสรงน้ำพระพุทธรูปและพระสงฆ์ การรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ และกิจกรรมอื่นๆ ตามความเหมาะสม

๔. ประเพณีลอยกระทง

เทศกาลลอยกระทง ตรงกับวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ของทุกปี หรืออยู่ในราวเดือนพฤศจิกายนถือว่าเป็นประเพณีเก่าแก่ของไทยที่มีตั้งแต่ครั้งสมัยสุโขทัยเรียกกันว่า งานลอยพระประทีป หรือลอยโคม เป็นงานนักขัตฤกษ์รื่นเริงของประชาชนทั่วไป ต่อมานางนพมาศ หรือ ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ สนมเอกของพระร่วง ได้คิดประดิษฐ์ดัดแปลง เป็นรูปกระทงดอกบัวแทนการลอยโคม เชื่อกันว่าการลอยกระทง หรือลอยโคมในสมัยนาง นพมาศนั้น กระทำเพื่อเป็นการสักการะรอยพระพุทธรูปที่แม่น้ำนัมมทานที ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหนึ่งในแคว้นทักขิณาของประเทศอินเดีย ซึ่งปัจจุบัน เรียกว่าแม่น้ำเนรพุททา สำหรับประเทศไทยประเพณีลอยกระทงได้กำหนดจัดในทุกพื้นที่ทั่วประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่ติดกับแม่น้ำ ลำคลองหรือ แหล่งน้ำต่าง ๆ ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็จะมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจแตกต่างกันไป

กิจกรรม เทศบาลเมืองพนัสนิคมได้จัดงานประเพณีลอยกระทงขึ้นเป็นประจำทุกปี มีคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองพนัสนิคม หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ภายในงานมีกิจกรรมการเดินขบวนแห่ การประกวดกระทงใหญ่ และได้จัดให้มีมหรสพการแสดง และกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการแสดงดนตรีลูกทุ่ง การแสดงบนเวทีของนักเรียน และการทายใจักปริศนา

กิจกรรมงานประเพณีลอยกระทง

๕. ประเพณีกองข้าว จะจัดขึ้นในเดือนเมษายน ของทุกปี (หลังสงกรานต์)

ประเพณีกองข้าวของชาวพนัสนิคมนั้นผู้สูงอายุหลายท่านกล่าวว่า ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านานแล้วคือเมื่อดวงอาทิตย์เคลื่อนย้ายราศีเข้าสู่ปีใหม่หรือเรียกว่า “สงกรานต์” ล่วงไปประมาณ ๑ สัปดาห์ ก็ให้ชักชวนชาวบ้านนำอาหารคาว-หวานไปที่จุดนัดหมาย แบ่งอาหารคนละเล็กน้อยใส่กระทงรวมกันไว้แล้วจุดธูป เทียน ร้องเชิญภูตผีปีศาจที่วิหยาภิมากินอาหารจนอิ่มหมีพีมัน เพื่อพวกเขาจะได้ไม่มารบกวน บ้านเมืองจะอยู่เป็นสุขเสร็จแล้วก็ตั้งวงรับประทานอาหารร่วมกันโดยไม่ให้เหลืออาหารกลับบ้านเป็นอันขาด

ประเพณีกองข้าวของชาวพนัสนิคม จะกระทำกันประมาณหลังสงกรานต์ผ่านไปแล้วของทุกปี หรือ
ดูว่าชาวบ้านพร้อมเพรียงกันในวันใด ก็ให้นัดหมายเอาวันนั้น สถานที่จัดมี ๓ จุดหมายด้วยกัน คือ จุดที่ ๑ กองข้าวทางทิศ
ตะวันออก จุดที่ ๒ กองข้าวทางทิศเหนือ และจุดสุดท้าย กองข้าวทางทิศตะวันตก เริ่มตั้งแต่เวลา ๑๘.๐๐ น. เป็นต้นไปทุก
ๆ จุด โดยชาวบ้านจะออกเดินทางพร้อมอาหารคาว-หวาน เครื่องดื่ม ฐูป เทียน กระจาด กิมจั้ว ตึกตาจำลอง ฯลฯ เมื่อได้
เวลาคนมากันมากพอสมควรหรือพร้อมเพรียงกันแล้ว ซึ่งเป็นช่วงเวลาโพล้เพล้ จะมีผู้นำทางพิธีคนหนึ่งจะบอกให้ชาวบ้านจัด
อาหารคาว – หวานนำมาใส่กระทงที่เตรียมไว้ จุดฐูป เทียน พร้อมกันรวมกันไปปักไว้ใกล้กระทง แล้วร้องเชิญพวกผีไร้ญาติ
ทั้งหลายให้มารับเครื่องเช่นไหว้พธูปหมุดดอกผู้นำทางพิธีจะบอกกล่าวแล้วจะแจ้งให้ทุกคนร่วมกันรับประทานอาหารให้หมด
อย่าให้เหลืออาหารกลับบ้าน เด็ก ๆ ที่ไม่มีญาติ พี่น้อง ก็ให้แบ่งปันอาหารด้วยจนพอสมควรแก่เวลา จึงแยกย้ายกันกลับบ้าน

ความสวยงามและจุดเด่นของงานนี้ขึ้นอยู่กับผู้คนที่จำนวนมากจัดสำหรับกับข้าวตามฐานะมา ตั้งวง
ร่วมรับประทานอาหารด้วยกันด้วยบรรยากาศ พี่น้อง เสียงสรวลเสเฮฮา แลกเปลี่ยนอาหารกันรับประทาน ทำให้เกิดไมตรี
จิตมิตรภาพสภาพจิตใจเป็นสุข เพราะได้ทำบุญสุนทาน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นี่คือประเพณีของท้องถิ่นที่แปลกและหาดูกันได้ยาก
จึงสมควรที่จะได้รับการฟื้นฟูอนุรักษ์และรักษาสืบทอดต่อไปชั่วลูกหลาน

กิจกรรมงานประเพณีกองข้าว

★ ที่มา : กองการศึกษา เทศบาลเมืองพนัสนิคม

ส่วนที่ ๒

แผนปฏิทินส่งเสริมท่องเที่ยวเทศบาลเมืองพนัสนิคม

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖
(ตุลาคม ๒๕๖๕-กันยายน ๒๕๖๖)

ลำดับ	กิจกรรม	วัน/เดือน/ปี	สถานที่
๑	ประเพณีวันสงฆ์ทำยี่เป็ง-ต้อนรับปีใหม่	๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๕- ๑ มกราคม ๒๕๖๖	หอพระพนัสนิคม
๒	ประเพณีวันสงกรานต์	๑๔ เมษายน ๒๕๖๖	สวนสาธารณะเทศบาลเมือง พนัสนิคม
๓	ประเพณีกองข้าว	๑๙ เมษายน ๒๕๖๖ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๖ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๖	สนามโรงเรียนเทศบาล ๑ สนามฟุตบอล โรงเรียนเทศบาล ๔ สนามหน้าโรงเรียนพนัสนิคมวิทยาคาร
๓	ประเพณีบุญกลางบ้านและเผยแพร่ เครื่องจักสานพนัสนิคม	๕-๗ พฤษภาคม ๒๕๖๖	สวนสาธารณะเทศบาลเมือง พนัสนิคม
๕	ประเพณีวันไหว้พระจันทร์	๒๙ กันยายน ๒๕๖๖	ถนนศรีบุญชู
๖	ประเพณีลอยกระทง	๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖	สวนสาธารณะเทศบาลเมือง พนัสนิคม
๗	แหล่งท่องเที่ยวศูนย์จักสานใหญ่ที่สุดในโลก	ตลอดปี	ศูนย์จักสานใหญ่ที่สุดในโลก
๘	แหล่งท่องเที่ยวศูนย์ส่งเสริมฝีมือ จักสานด้วยไม้ไผ่ บ้านคุณปราณี บริบูรณ์	ตลอดปี	ศูนย์ส่งเสริมฝีมือจักสานด้วยไม้ไผ่ บ้านคุณปราณี บริบูรณ์
๙	Street Art	ตลอดปี	ถนนอินทอาษา และถนนทุมมาวาส

สามารถติดต่อสอบถามได้ที่กองสวัสดิการสังคม หมายเลขโทรศัพท์ ๐๓๘-๔๖๑๕๑๑